

Minningarorð um Hanus við Høgadalsá

Hanus við Høgadalsá, sum andaðist 84 ára gamal í gjár, mundi vera ein tann einasti av teimum føroyingunum, sum í góðum árum vendu aftur til Føroya úr Danmark eftir kríggið og fóru bygd úr bygd at yvirtala fólk at atkvøða fyrri loysing á fólkakvøðuni 14. september 1946. Við honum er eisini tann seinni av teimum báðum fyrstu tjóðveldismonnum á tingi farin.

Hann var ættaður úr bóndahúsum frammi í Stovu við Á í Kaldbak. Sum so mangur kaldbaksmáður hevði hann eftirnavnið Vang. Á yngri árum undirskrivaði hann seg stundum Hanus við Á eftir føðistadnum, og hann ætlað at fáa sær eftirnavnið við Á. Men onkursvegna bar hetta ikki til, og hann fekk sær tí í staðin sernavnið á ánni og kom at eita Hanus við Høgadalsá eitt hábærsligt navn fyrri ein hábærsligan mann.

Hann fór tann bókliga vegin, tók realprógvi í Havn og fór í postlæru í Danmark. Hann starvaðist á posthúsi í Danmark og eftir kríggið í Føroyum. Men hansara borgarliga virksemd gjørdist skjótt annað og fjølbroyttari. Hann var leiðari í Samvinnufelag Fiskimanna, og hann var við til at stovna Føroya Útflutningssamtøku í 1960-unum sum alternativ til Føroya Fiskasølu. Hann var eisini reiðari, m.a. á nótaskipinum Boðanesi. Hann hevði mong álitis- og nevndarstørv, eitt nú var hann nevndarlimur í Føroya Banka.

Tá Húsálánsgrunnurin varð stovnaður í 1964, varð hann valdur til formann í stýrinum hevði sum slíkur umsitjandi av grunninum um hendi. Skiftandi landsstýri valdu hann aftur í formanssessin - ivaleyst tí, tey áannaðu, at biligari enn Hanus kundi neyvan nakar umsitja henda grunn.

Tað var eitt eyðkenni fyrri hann, at hann vildi hava litla og biliga umsitj. Hetta sást eisini aftur í, at bæði Húsálánsgrunnin, sítt reiðaravirki og annað virksemi kundi hann umsitja í einum skotti úti undir væð-

ingini í Føroya Banka. Í mong ár hevði hann, haldi eg meg minnst, bara eitt fólk aftrat sær.

Hann hevði eisini stóran áhuga fyrri bókmentum og list. Hann var ein av undangongummonnum at fáa Listaskálan bygdan, og hann var millum teir fyrstu, sum týddu bókur til upplestur, tá Útvarpið fór undir hetta megnar tiltak. Hann umsetti Barabbas eftir Pær Lagerkvist, sum Oskar Hermansson sáli so meistarlíga las upp í 1960.

Alt hetta, eg havi nevnt - og hetta er bara nakad av øllum - kom aftrat lívsstarvinum hjá Hanusi, sum var at vera politikari. Hann fegnaðist amán við tjóðini og teimum fólkum hann hevði stríðst saman við, tá føroyingar valdu loysing á fólkakvøðuni í 1946. Og hann var eins og hinir dyggiliga vónsvikin, tá heimastrylslógin gjørdist úrlitið.

Hann varð tí ein av stovnarunum av Tjóðveldisflokkinum í 1948, og í 1950 kom hann sjálvur annar á ting fyrri flokkinn, umboðandi Suðurstreym. Hann sat á tingi í 24 ár út í eitt, til 1974.

Eg var so heppin at uppliva tað, at sítu saman við honum á tingi í átta ár. Hann var ikki orðaríkur maður, hvørki av tingsins røðarapalli, á nevndarfundi ella flokksfundi. Men hvørt einasta orð vígaði og tað væl. Eg skal, eins og so mong onnur, bæði á tingi og í býráðnum, bera hann sat í 13 ár, bera honum alt gott. Hann var eitt frálíkt dømi um, at tað ber væl til samfunds- og góður at samarb eidda við.

Av lyndi, haldi eg meg kunna siga, var Hanus meira at kalla konservativur. Men samstunds var hann ramasti loysingarmaður, eg havi hitt.

Nú er so fjørðurin rógvin, og hann hevur lagt árnar inn. Saman við konuni Honnu, børnunum Hervør, Gestu, Guðruni og Úlvi og teimum avvarðandi annars eigur tjóðin góð minni um ein megnar mann.

Finnbogi Ísakson

Barna- og ungdomstelefonin
hjá Barnabata/Reyða Krossi svarar mánadag frá kl. 16-18. Tlf. 10645.

Sjónarmið

»Samfundsnyttig tjeneste«

Af hensyn til evt. danske læsere forfattede disse ord på dansk.

I forbindelse med statsminister Poul Nyrup Rasmussens besøg på Færøerne nu om dagene har jeg nogle synspunkter, som måtte have offentlig interesse i Danmark, Grønland og på Færøerne.

Det er med vilje at disse ord skrives før »banksagens« offentliggørelse, idet dens juridiske synsvinkel ikke har denne artikels hovedinteresse. Se iøvrigt min artikel i Sosialurinn 20/12-1997.

Statsministeren ved selvfølgelig hvordan han og hans kolleger i den danske regering har håndteret den færøske krise – Færøseagen. Han ved, hvilke midler er brugt i kampens hede og han ved selvfølgelig også, hvilken kendskab offentligheden har til disse midler.

Vi kan konstatere, at han ikke har brugt meget af sin tid til at uddybe offentlighedens forståelse af denne viden.

Derimod har han udvist væsentlig interesse for at påvise, at den danske regerings indgriben i færøsk administration og politik var en følge af den færøske krise og ikke omvendt.

Han har vist os, at han håndterer den kunst, som de fleste diktatorer i historiens forløb har været i besiddelse af, at overbevise befolkningen om, at han og hans regering har gjort samfundsnyttig tjeneste. Hvem tænker så på midlerne...???

Denne kunst har han håndteret så godt i disse to dage, at ingen af alle de journalister, som var på jagt her på Færøerne kom i tanker om at spørge, om det virkelig forholdt sig, som statsministeren påstod.

Gjorde han samfundsnyttig tjeneste? Eller er den færøske krise et direkte eller indirekte resultat af den danske regerings håndtering af sagen?

Virkeligheden er nok, at ingen kan vide det! Heller ikke en nok så klog statsminister!

Ser vi på de økonomiske tal af interesse, så kan vi konstatere, at den færøske offentlighed i efteråret 1992 skyldte omkring 3.8 mia. kr. (landskassen 2.5 og kommuner 1.3 mia. kr.).

Så godt som alle de færøske »Galimathas-projekter« er inkluderet i denne gæld. Det er den økonomiske volumen af den færøske løssluppenhed og ansvarsløshed, som politikere og presse både på Færøerne og i Danmark har brugt megen tid, mange resourcer på at beskrive og udpensle med farverige billeder af trawlere, havne, tuneller og dyre biler.

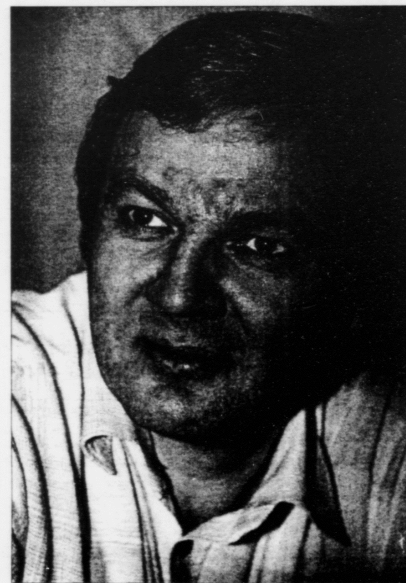
Ved udgangen af 1996 er den offentlige gæld ca. 6.4 mia. kr. (landskassen 5.5 og kommuner 0.9 mia. kr.) og det offentlige budget giver overskud samtidig med at renter af lånene betales. Man sporer også en væsentlig fremgang i økonomien, som tager det væsentlige tryk af de private husholdningers vitale problemer (hus, mad, varme etc.).

Hvis teorien om, at den danske regerings indgriben har medvirket til denne gunstige udvikling, så må man bemærke de tekniske løsninger, som efter kun 3 år giver så synlige resultater.

Men står dog tilbage med lidt skepsis omkring det faktum, at de samme teknikere har brugt ca. 10 år om at skabe en gunstig udvikling i den danske økonomi, som i volumen ikke havde blot tilnærmelsesvis de problemer, som vi oplevede på Færøerne.

Men har også et forklaringsproblem, idet ingen endnu har kunnet påvise at nogen af de tekniske løsninger havde en positiv effekt, specielt eftersom de fleste af disse løsninger »sejler i tung sø«.

Vi kan i dag også konstatere, at Færøerne næppe ville have væsentlige problemer af at håndtere en gæld på ca. 3.8 mia. kr., som det offentlige Færøerne havde pådraget sig i »dumheder« indtil efteråret 1992.

Signar P. Heinesen

Vi kan også konstatere, at den danske regerings indgriben i efteråret 1992 har skabt en væsentlig uro omkring alle de væsentlige elementer i den færøske økonomi – fiskeri, salg og forarbejdning af fisk og offentlig virksomhed.

Der skal altså ikke så megen fantasi til at ihukomme sagen om Bøje-Nielsen: Det er nu engang meget svært at være solvent, hvis overmagten definerer dig insolvent!

Set med en menneskelig synsvinkel – i Morten Korch's og Tivoli's land, Danmark – er det problematisk, når den danske statsminister i den grad magtfordrejer og spredte tågeslør omkring vilkårene for de mennesker, hvis velfærd han er valgt til at værne.

Set med en menneskelig synsvinkel er det problematisk, når den danske statsminister med stor (i.e. erfaren?) behændighed håndterer den grusomste af historiens magtfordrejningskneb – at fokusere på mål og med dem retfærdiggøre og bagatelliserer midlerne.

Vi husker Mahatma Gandhi for hans midler. Det samme gælder Mao og Hitler, omend med modsat fortegn.

Statsministerens Færøbesøg var sat i dialogens tegn, men set med en demokratisk, menneskelig synsvinkel, så er den danske statsministers forståelse af begrebet »dialog« problematisk.

Jeg har før udtrykt det offentligt og gør det igen: jeg anser dette menneskelige problem så alvorligt, at Dronningens påvirkning ville være ønskelig. Det menneskelige synspunkt er i denne sag langt alvorligere end nogen juridisk, økonomisk eller national synsvinkel.

Rent teknisk må jeg anmode danske og færøske politikere, journalister, teknikere, økonomer og andet godtfolk om at være med til at vurdere, om den færøske krise er en følge af den danske regerings indblanding eller om det forholder sig omvendt.

Dette har væsentlig teknisk interesse, idet det er en af nøglerne til om vi er på rette kurs, eller om vi først nu er ved at komme rigtig galt afsted. En vurdering, som jeg har mere end blot begrundet formodning om.

Signar P. Heinesen